

PALLAS: 1e informatiebijeenkomst gemeente Zijpe 28 April 2011

DONDERDAG 28 april 2011
Gemeentehuis Schagerbrug

Op donderdag 28 april 2011 vond in het Gemeentehuis te Schagerbrug de eerste informatiebijeenkomst plaats waarin werd gesproken over de architectuur en landschappelijke inpassing van de kernreactor PALLAS. Er werden presentaties gegeven door architecten Robert Collignon van DHV en Adriaan Geuze van West 8. Daarnaast was het voor publiek mogelijk om hun eigen wensen ten aanzien van de inpassing van PALLAS in het landschap kenbaar te maken.

Introductie

Met de realisatie van de nieuwe kernreactor 'PALLAS' wil Nuclear Research and consultancy Group (NRG) de productie van isotopen voor de nucleaire geneeskunde en de onderzoeksactiviteiten in Petten voortzetten. PALLAS vervangt op termijn de huidige reactor, die verouderd is.

Het PALLAS-projectteam en de gemeente Zijpe vinden de ideeën en wensen van betrokken burgers en belanghebbenden over dit nieuwbouwiniatief van groot belang. Het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (ELenI) hecht als onafhankelijke partij in dit project sterk aan heldere communicatie over het proces voor het verkrijgen van voldoende draagvlak en het in kaart brengen van alle maatschappelijke verwachtingen.

Op basis van dit gedeelde standpunt is maatschappelijk communicatiebureau Het Portaal door het Ministerie van

ELenI, het PALLAS-projectteam en de gemeente Zijpe gevraagd om ten aanzien van het thema 'landschappelijke inpassing en architectuur' in Petten twee bijeenkomsten te organiseren. Eén om te informeren en te luisteren, en één om op basis van de eerste bijeenkomst een zogenaamd concept beeldkwaliteitsplan aan alle betrokkenen te kunnen presenteren. Dit document is bedoeld om mee te sturen in de aanbesteding van PALLAS.

Welkomstwoord Marian Dekker, burgemeester van Zijpe

De eerste bijeenkomst vond plaats in het gemeentehuis van Zijpe te Schagerbrug en werd door zo'n 55 deelnemers bezocht. Na een korte introductie van avondvoorzitter en communicatieadviseur Peter Schuiten heet Marian Dekker, burgemeester van Zijpe, de aanwezigen welkom. PALLAS, zo stelt zij, is een langdurig traject en deze bijeenkomst vormt één van de noodzakelijke stappen richting een daadwerkelijke realisatie. Ze geeft aan blij te zijn met het besluit van NRG om Petten als voorkeurslocatie aan te wijzen. Marian Dekker hecht belang aan de historisch gegroeide, goede verstandhouding tussen 'Petten' en NRG en benadrukt het economische belang van het complex in de duinen voor de hele regio. Deze avond richt zich primair op de maatschappelijke verwachtingen die spelen rond de landschappelijke inpassing en architectuur wanneer PALLAS zou worden gerealiseerd.

Speech Ginevra Delfini, projectleider PALLAS bij het ministerie van ELenI

Voor Ginevra Delfini, vertegenwoordiger van het ministerie van ELenI als beslissende instantie voor de mogelijke vergunningverlening, is het van belang te weten 'wat er in de regio's leeft'. Het ministerie wil zich goed voorbereiden op de vergunningsprocedure en wil in eerste instantie goed luisteren. Ze stelt helder dat het ministerie zich ten aanzien van beide potentiële vestigingsplaatsen, dus zowel Zijpe als Borsele oriënteert.

NRG heeft voor PALLAS een startnotitie opgesteld, als eerste stap in de MER procedure. Er ligt voor PALLAS nog geen vergunningsaanvraag en daarmee is de vergunningsprocedure nog niet gestart. Volgens de planning van NRG, zal de vergunningaanvraag pas over ruim een jaar er zijn. In de vergunningprocedure die dan volgt, is er ook ruimte voor inspraak, bezwaar, beroep etc. Deze avond staat daar los van. Ginevra Delfini roept ten slotte alle deelnemers op om hun zorgen en wensen duidelijk voor het voetlicht te brengen.

Presentatie Paul de Jong, projectleider PALLAS bij NRG

Na Ginevra Delfini houdt Paul de Jong een presentatie over de activiteiten van NRG en de functie van PALLAS. Hij benadrukt dat PALLAS een kernreactor is, primair gericht op de productie van medische isotopen en geen kerncentrale. NRG toont in haar businesscase aan dat de hoge investeringskosten van PALLAS op de lange termijn terugverdiend zullen worden. De door NRG voorgenomen bouw van PALLAS neemt zo'n 10 jaar in beslag.

Discussie met de zaal

Naar aanleiding van de presentatie van Paul de Jong zijn er enkele vragen vanuit het publiek. Reeds eerder heeft NRG voor de bouw van PALLAS een tender uitgeschreven. Waarom gebeurt dat nu opnieuw? Het antwoord van Paul de Jong luidt dat er bij de eerste aanvraag nog te veel onduidelijkheid bestond over de financiering.

Over de openbaarheid van de tenderdocumenten is Paul de Jong helder. Deze worden door NRG niet openbaar gemaakt omdat deze bedrijfsgevoelige informatie bevatten. Aanvullend geeft Ginevra Delfini aan dat de door het ministerie van ELenI gestelde eisen voor een mogelijke vergunningverlening wel geheel openbaar zullen worden gemaakt.

Wordt een soortgelijke bijeenkomst over landschappelijke inpassing en architectuur ook in Borsele georganiseerd? Volgens Paul de Jong zit dit vanuit NRG momenteel niet in de planning. Ginevra Delfini vult aan dat er wel vergelijkbare bijeenkomsten in Borsele zullen worden gehouden, maar dat te behandelen thema's kunnen verschillen. Afgestemd op de lokale situatie en in samenspraak met Het Portaal.

Op de vraag hoe lang het duurt voordat de oude reactor ontmanteld en afgebouwd stelt Paul de Jong dat de eigenaar van de HFR, de Europese Unie, hierover beslist.

Wordt er door PALLAS ook energie geproduceerd? Paul de Jong benadrukt, zoals aangegeven in zijn presentatie, dat PALLAS met een vermogen van 30 tot 80 MW, zich uitsluitend richt op de productie van medische radio-isotopen en onderzoek.

Tot slot wordt vanuit de zaal aan Ginevra Delfini gevraagd er rekening mee te houden dat het hier om een kwetsbaar duingebied gaat. Zeeland, zo wordt gesteld, zou een veel geschikter locatie kunnen zijn. De reactor krijgt daar op een industrieterrein zijn plaats, waar ze hoort.

Presentaties Robert Collignon, architect DHV en Adriaan Geuze, landschapsarchitect bij West8

Robert Collignon, architect bij DHV, spreekt over de architectuur van het reactorgebouw en het terrein. Hij stelt daarbij duidelijk dat de inspraakmogelijkheden niet onbeperkt zijn, maar door verschillende technische randvoorwaarden worden begrensd. Daarnaast wordt het ontwerp van het reactorgebouw mede bepaald door degene die de tender wint. De architectuur van de gebouwen is geen 'aparte' zaak.

Robert Collignon, DHV

Aan de hand van luchtfoto's geeft hij een aantal schetsen van de bestaande situatie, de ligging en opzet van het gehele terrein, ten opzichte van zee en de omliggende duinen. Voorts toont hij:

- de plannen voor de toekomstige indeling van het terrein, met name de beoogde standplaats van PALLAS hierbinnen
- de zichtbaarheid, dus de hoogte van het gebouw, mede in verhouding tot de bestaande, huidige bebouwing.
- de basisideeën ten aanzien van verschijningsvormen; zoals het strakke, eenvoudige, vierkante gebouw; iconische

- gebouwen, vormen en aankleding. En opgaan in de omgeving, een 'gecamoufleerd' gebouw.
- d) beelden ten aanzien van de (industriële) uitstraling van de reactor en de veiligheidsbeleving door hekken en licht.

Landschapsarchitect en directeur van West8 Adriaan Geuze spreekt over de landschappelijke inpassing van een dergelijk groot industrieel complex in een historisch, uniek en goed behouden polder- en duinlandschap. Hij illustreert door middel van een groot aantal foto's hoe PALLAS vanaf verschillende posities te zien zal zijn. De belangrijke punten van zijn presentatie zijn:

- wat is de uitgangssituatie van het terrein? Hoe zou je zoiets beter kunnen inpassen?
- vergeet nooit dat je de installatie altijd in het landschap zult zien.
- inpassing kent een aantal belangrijke 'ankers', oftewel principiële keuzemogelijkheden, zoals kleurkeuze, de architectonische complexiteit (zichtbare functie versus 'gecamoufleerd' of 'verhuld'), associatie op basis van bijvoorbeeld schoonheid en de staat van onderhoud van het gebouw, de gehanteerde veiligheidszone en het nachtbeeld (zoals belichting).

De presentatie van Robert Collignon en Adriaan Geuze leidt tot vragen. Komt er een bezoekerscentrum? Een oud thema, maar nu zeker opportuun. En, wordt de omgeving om het terrein heen nu eindelijk aangepakt waardoor de reactor geheel aan het zicht kan worden onttrokken? Adriaan Geuze vindt deze vragen nuttig om nader te onderzoeken.

Ofschoon de avond zich richt op de landschappelijke inpassing en architectuur benadrukken een aantal aanwezigen het belang van een deugdelijke 'nut en noodzaak'-discussie ten aanzien van PALLAS. De avond, zo wordt opgemerkt, heeft iets 'gekunsteld'. Er zou gepraat moeten worden waarom die reactor überhaupt in Petten gebouwd wordt, en niet reeds over onderwerpen waarvan men niet eens weet of die in de toekomst überhaupt relevant zullen zijn. Voorzitter Peter Schuiten geeft aan dat dit thema voordurend op de agenda staat, en samen met andere thema's op andere momenten nog aan bod zal komen.

Na de pauze wordt in drie afzonderlijke groepen verder gesproken. De centrale vraag luidt: wat zijn uw wensen ten aanzien van landschappelijke inpassing en architectuur van PALLAS?

Samenvatting dialooggroep 1

De dialoog onder leiding van Marian Dekker start met 14 deelnemers een verkenning ten aanzien van de architectuur van het gebouw. Moet je aan de buitenkant eigenlijk kunnen zien dat het om een kernreactor gaat? De deelnemers voorkomen graag elke associatie met een kerncentrale, maar bepleiten een mooie vorm, qua kleur passend in het landschap, maar wel zichtbaar. Een aantal

deelnemers dat geen moeite heeft met 'een zichtbaar' gebouw bepleit zelfs een icoon: 'maak er iets moois van', 'iets tijdloos', 'een pronkstuk'.

Ten aanzien van de kleur, wordt een helm(gras)kleur bepleit waardoor het gebouw wegvalt in het landschap. Van dichtbij, dus wanneer je op het terrein bent, mag het zeker stukken spannender. Echter niet industrieel.

Maar voor een aantal belanghebbenden mag de reactor achter de duinen of onder de grond worden verstopt. Dat geldt met name voor de zichtbaarheid vanaf de westkant, dus vanaf het strand. Er wordt geopperd de duinenrij aan de strandkant te verhogen om PALLAS zo aan het oog te onttrekken. Ook zichtbaarheid en lichtvervuiling 's-nachts kan sterk worden gereduceerd door het gebruik van infraroodcamera's.

Wat betreft de oostkant zal de reactor zichtbaar blijven. Om bewoners, toeristen en andere gebruikers van het gebied goed over PALLAS en de bouw te informeren, wordt wederom een bezoekerscentrum bepleit. Hier zouden maquettes goed inzichtelijk kunnen maken wat de plannen zijn en hoe deze in de tijd worden gerealiseerd. Een maquette zou 'als baken van het proces' kunnen gelden, of een soort Madurodam van het ECN-terrein.

Er moet veel op het terrein gebeuren. Het is nu een armoedig zootje. In 2030 wordt het aantal schoorstenen van drie naar twee gereduceerd, maar er is zo veel meer te doen. Maak van het terrein een 'showcase van duurzaamheid'.

Samenvatting dialooggroep 2

Onder leiding van Rien Bongers, directeur van Het Portaal gaan 11 deelnemers in dialoog over de landschappelijke inpassing en architectuur van PALLAS. Zoals in de presentatie van Adriaan Geuze naar voren kwam, valt hieronder onder meer beleving, de indeling van het terrein, verschijningsvorm, kleur en begrenzing.

Een deelnemer vindt het van belang te benadrukken dat de meerderheid van de deelnemers uit de groep tegen de komst van PALLAS is, wat door een telling wordt bevestigd. Ook stelt een deelnemster de onafhankelijkheid van Het Portaal ter discussie. Rien Bongers stelt nogmaals dat er andere gelegenheden waren en zullen komen om de 'nut en noodzaak-discussie' over PALLAS te voeren. De onvrede of 'grote vraagtekens' bij de volgorde van het publieke debat over PALLAS blijft bij een aantal aanwezigen bestaan.

Volgens een deelnemster staan we met PALLAS echter voor een historisch keuzemoment om de duinen weer terug te geven aan de natuur. PALLAS is geen goed idee. Haar opvatting vindt flinke bijval. Het gaat hier volgens haar om een oude belofte van de Nederlandse overheid om het onderzoeksterrein in Petten na vijftig jaar 'schoon en ongerept' op te leveren.

Een voorstander van PALLAS stelt dat de installatie wat hem betreft best zichtbaar zijn. Geef het zodanig vorm dat het mensen geen angst inboezemt. Zo'n activiteit moet je niet willen verbergen. Hij bepleit de kubus-vorm. Een recreatieondernemer twijfelt bij de vraag: wegstoppen of laten zien? 'Mijn gasten zullen zich afvragen: hoe stiekem is iets als je het verstopt? Dat lijkt me geen goede optie. Immers, de schoorstenen zie je wel gewoon.' Dit brengt het gezelschap bij het belang van een goed informatiecentrum. Er wordt geopperd te kijken naar het ontwerp waarbij gebruik wordt gemaakt van bamboe stokken.

Een deelnemer vindt dat een onverhoopte bouw moet worden aangegrepen om een saneringsslag te maken op het gehele terrein. 'Het is een rommeltje, en dat terwijl het terrein grote potentie heeft'. In de presentatie van Adriaan Geuze mist hij een visie op het landschap gezien vanaf het strand St. Maartenszee (noord-west). 'Maak een hoger duin voor de strandweg, zodat het terrein is onttrokken aan het zicht van de dagrecreanten.' Ook wordt een neutrale omschrijving van de activiteiten op het terrein bepleit. Volgens hem schrikt het toeristen af als duidelijk is dat het om een nucleaire faciliteit gaat. In dit licht zou het beter zijn slechts 'gevoelige' werkzaamheden af te grendelen. Oftewel functioneel hekwerk.

Er wordt gevraagd waarom de reactor niet geheel onder de grond kan komen. Robert Collignon legt uit dat er ook kantoormilieu komt en dat het ook om veiligheidsredenen onmogelijk is de reactor onder de grond te bouwen. 'Bij een calamiteit zou de reactor slechter benaderbaar zijn.'

Een deelnemer vreest tijdens de bouw van PALLAS overlast voor de regio, zoals qua licht, geluid en transportbewegingen. 'Hoe lang krijgen we hiermee te maken, 5-10 jaar? Ik ben hier komen wonen omdat het stil en donker is...' Er wordt te veel naar economische waarde gekeken, maar de immateriële waarde, dus de ecologisch en maatschappelijke waarde blijft onderbelicht. Maar als PALLAS er dan toch moet komen, dan is zijn keus: zo veel mogelijk wegstoppen. Er dient ook een goed lichtplan te komen. De groene verlichting bij de oprit van het GCO terrein toont dat dit kan.

Er volgt een korte discussie over de koeling van PALLAS en het risico op zichtbare waterdamppluimen. Robert Collignon legt uit dat de kans hierop nauwelijks aanwezig is en zeker niet in de zomer. Voor een enkele deelnemer blijft dit een kritisch punt. Zeker als chloor aan het koelwater wordt toegevoegd. Ze ziet nergens pogingen om ook maar enigszins met de natuur rekening te houden. Volgens haar hebben de bedrijven op het terrein nog steeds de ouderwetse arrogante houding van weleer en nemen ze nooit de moeite om te luisteren naar de bewoners uit de regio. Daarnaast stelt zij de retorische vraag wat de komst van PALLAS betekent voor de waarde van haar huis.

Met betrekking tot de ontmanteling van de HFR bestaat enige onduidelijkheid. Adriaan Geuze geeft aan dat tegenwoordig het afbreken van het ene gebouw, en tegelijk het opbouwen van een nieuw gebouw in zijn discipline vaak als één proces wordt gezien.

Samenvatting dialooggroep 3

Onder leiding van Peter Schuiten gaan 15 deelnemers in dialoog over de landschappelijke inpassing en architectuur van PALLAS. Hij start de discussie met een advies van Adriaan Geuze: 'houd de aankleding zo simpel mogelijk'. Hierover zijn de meningen verdeeld. Een aantal gasten zijn van mening dat als er dan iets komt te staan, het dan ook mag opvallen. 'Zet er iets neer waar we trots op kunnen zijn, een architectonisch hoogstandje'. Andere deelnemers zien het gebouw graag opgaan in het landschap of geheel aan het oog onttrokken. Bijvoorbeeld door de duinen verder op te spuiten, zodat PALLAS achter de duinen schuilgaat. De situering van het pand zou dan wel moeten veranderen om dat te kunnen bewerkstelligen.

Een aantal deelnemers, waaronder recreatieondernemers, hebben er weinig vertrouwen in dat er rekening wordt gehouden met de inpassing in het landschap. 'Er wordt gebouwd zoals het uitkomt. Op de oude reactor is destijds ook een extra laag gezet, waardoor hij nog zichtbaarder en nog lelijker is geworden. Er is totaal geen respect voor de omgeving'.

Een grote ergernis vormt de rommel op het terrein rond de reactor. 'Als PALLAS wordt gebouwd, zorg dan ook gelijk dat het hele terrein op orde is. Nu heeft het een hoog DDR gehalte'. Te denken valt ook aan 'vriendelijker' omheining. Maar voor een aantal aanwezigen blijft gelden: de kernreactor en toerisme gaan nu eenmaal niet goed samen.

Over de realisatie van een informatiecentrum lopen de meningen uiteen. Enerzijds bepleit men meer openheid, maar anderzijds worden de nucleaire activiteiten extra geaccentueerd. De toeristische sector blijft daarom zeer sceptisch ten aanzien van de bouw van een nieuwe reactor. Opgemerkt wordt dat de gemeente Zijpe teveel wil als het gaat om de inrichting van het landschap.

Er zijn veel bollenvelden en windmolens, waardoor er geen ruimte meer is voor weilanden met koeien.

Plenaire terugkoppeling en afsluiting

Na de terugkoppeling van hetgeen er in diverse tafeldialogen is besproken wordt nog kort door de aanwezigen van gedachten gewisseld. Op 31 mei zullen Adriaan Geuze en Robert Collignon op basis van de uitkomsten verder uitgewerkte ideeën aan de deelnemers voorleggen. Deze uitkomsten vormen tevens input voor de tenderbriefing bij de aanbesteding voor de bouw van de reactor. Nu al geeft Adriaan Geuze aan de bouwer te verzoeken ook een plan op te stellen hoe tijdens de bouwfase rekening te houden met lokale belangen. Paul de Jong stelt dat ook de Milieu Effect Rapportage hier enige richtlijnen voor stelt.

Marian Dekker bedankt alle aanwezigen voor hun bijdragen. Peter Schuiten hoopt een ieder op 31 mei weer te mogen begroeten.

Conclusies

Tijdens deze bijeenkomst stonden landschappelijke inpassing en architectuur centraal, met als belangrijke hoofdthema's de beleving, de verschijningsvorm en kleur. Ten aanzien van de centrale vraagstelling gelden onderstaande conclusies. Uiteraard leverde de bijeenkomst een groslijst aan eisen, verwachtingen en soms tegenstrijdige of onverenigbare eisen op. Hieronder volgt een korte groslijst.

Beleving:

- maak PALLAS vanaf het strand onzichtbaar door verhoging van de duinenrij
- voorkom milieuschade door de inname en lozing van koel- en afvalwater en de productie van waterdamp
- neem immateriële, landschappelijke waarden mee in de maatschappelijke kosten- en batenanalyse en maak ze onderdeel van het investeringsmodel
- zorg voor transparantie: realiseer een bezoekerscentrum

- saneer het huidige onderzoeksterrein; bouw en sanering parallel inrichten
- maak een plan hoe om te gaan met de lokale belangen tijdens de bouw- en ontmantelingsfase onderdeel van het Programma van Eisen als onderdeel van de tenderdocumenten
- maak van het terrein een 'showcase van duurzaamheid'
- stel een lichtplan op, met bijvoorbeeld groene verlichting en/of infraroodcamera's
- gebruik alleen daar hekwerk waar het echt noodzakelijk is

Verschijningsvorm

- onttrek het gebouw zoveel mogelijk aan het zicht
- maak echter een icoon van hetgeen wel zichtbaar is
- voorkom elke associatie met een kerncentrale
- ontwerp het gebouw niet te industrieel
- het gebouw mag geen angst inboezemen

Kleur

- gebruik een kleur die past in het landschap, bijvoorbeeld de kleur van helmgras

Fotografie: Hans Haenen, Dutchphotoworks
Hoofdafbeelding: Adriaan Geuze, West 8

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

inhoud vorm visie
HET PORTAAL

© april 2011 Het Portaal